

Södertörns högskola | Institutionen för samhällsvetenskaper
Kandidatuppsats 15 hp | Socialt arbete | Höstterminen 2014

“Viker du dig blir du uppäten”

– En intervjustudie om maskulinitet och våld

Av: Isabel Arias & Mina Andersson
Handledare: Kristina Abiala

Förord

Att skriva en kandidatuppsats är en gedigen process med många toppar och dalar som en envist måste ta sig igenom. Arbetet bakom har ibland varit svårt men för det mesta otroligt spännande och roligt. Vi vill tacka de fyra informanter som ställt upp i studien. Tack för att ni tog er tid och delade med er av era personliga berättelser och erfarenheter. Det är tack vare er som studien gått att genomföra. Vi vill även tacka de verksamheter som hjälpt oss att hitta informanter samt de privatpersoner som rekommenderat möjliga informanter. Ett varmt tack till de som står oss nära som kommit med värdefulla synpunkter och stöd när arbetet inte alltid varit helt lätt, ni har varit ett stort stöd. Slutligen vill vi också tacka vår handledare Kristina Abiala som med värme och tydlighet väglett oss under studiens gång och som varit till stor hjälp under forskningsprocessen.

Abstrakt

”Viker du dig blir du uppäten” – En intervjustudie om maskulinitet och våld skriven av Isabel Arias och Mina Andersson. Våld är ett socialt problem som regleras av det svenska rättsystemet och definieras som en gärning där någon uppsåtligen eller på grund av oaktsamhet orsakar någon annan kroppskada, smärta, lidande eller död. Både män och kvinnor faller offer för och utövar våld. Statistiskt sett är män överrepresenterade vad gäller våldsanvändning. Denna studie syftar till att skapa en djupare förståelse för hur män som använt våld ser på sin våldsanvändning samt vilka faktorer männen anser påverkat användandet av våld utifrån normer kring maskulinitet. Studien baseras på semistrukturerade intervjuer och är gjord utifrån ett hermeneutiskt synsätt med en kvalitativ ansats. De teoretiska utgångspunkter som främst används är en modern sociologisk förståelse av genus, med teorier från Hirdman och Connell, Beckers teori om avvikandets sociologi samt Connells teori om hegemonisk maskulinitet. Resultatet visar att unga män i ett utanförskap riskerar att normaliseras in i, och aktivt välja, våld och våldsbejakandegrupper för att finna en gemenskap. Våldet blir på så sätt en resurs för dessa män att nå det man saknar; en möjlighet att återupprätta sin status, få respekt, inneha makt och kontrollera sig själv och andra. Studiens visar också att män på olika sätt legitimerar sitt våldsanvändande genom att förklara våldet genom höga halter testosteron eller som ett uttryck för svårighet att verbalisera känslor.

Nyckelord: genus, män, maskulinitet, våld

Abstract

“If you fold you will be eaten” – a intervju study about masculinity and violence written by Isabel Arias and Mina Andersson. Violence is a social problem regulated by the Swedish juridical system. It is defined as an act in which a person intentionally or due to negligence afflicts harm, pain, suffering or death onto another. Both men and women are victims and perpetrators of violence. Statistically men are overrepresented when it comes to the use of violence. The purpose of this interview-based study is to create a deeper understanding of how violent men themselves view their acts of violence, and how norms of masculinity may have affected those acts. This qualitative study is based on semi-structured interviews, hermeneutically interpreted. Modern sociological understanding of gender, primarily based on Hirdman and Connell, theory of deviating's sociology and Connell's theory of hegemonic masculinity provides the theoretical framework to this study. The results indicate that socially excluded young men are likely to be normalized to, and actively choose violence and violence promoting groups in order to find a community. To these men the violence thus becomes a resource to achieve what one lacks; a way to re-establish status, earn respect, possess power and as a mean to control others and one self. The study furthermore indicates that men legitimize their use of violence in various ways; blaming high levels of testosterone or arguing that violet act comes from inherent difficulties verbalizing emotions.

Keywords: gender, men, masculinity, violence.

Innehållsförteckning

INLEDNING	1
INLEDNING/BAKGRUND	1
PROBLEMFÖRMULERING	2
SYFTE	4
FRÅGESTÄLLNINGAR	4
AVGRÄNSNING	4
ARBETSFÖRDELNING	4
UPPSATSENS DISPOSITION	5
TIDIGARE FORSKNING	6
TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	9
GENUS	9
GENUSORDNINGEN	10
HEGEMONISK MASKULINITET	11
VÅLD OCH MASKULINITET	13
METOD	14
METODOLOGI	14
TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	15
URVAL	15
DATAINSAMLING	16
BEARBETNING AV MATERIAL	16
ETISKA HÄNSYNSTAGANDEN	18
METODDISKUSSION	19
STUDIENS TROVÄRDIGHET	20
BESKRIVNING AV INFORMANTERNA	20
RESULTAT & ANALYS	21
NORMALISERING & SOCIALISERING	21
UTANFÖRSKAP & TILLHÖRIGHET	22
LEGITIMERING	26
DISTANSERING	29
DISKUSSION	31
REFERENSLISTA	33
BILAGOR	36
BILAGA 1: MAIL-MALL, FÖRFRÅGAN TILL VERKSAMHETER	36
BILAGA 2: INFORMATION- OCH SAMTYCKESBREV	37
BILAGA 3: INTERVJUFRÅGOR	39

Inledning

Inledning/bakgrund

Våld är ett fenomen som funnits lika länge som mänskligheten. Det finns en föreställning i samhället om att våldet ständigt ökar, dock tyder forskningen på att historiskt sett var våld mer utbrett under medeltiden än vad det är idag (Forskning & Framsteg, odat.). I dagens samhälle har vi mer medierapportering och större medvetenhet om våld. Våld är något som är och ses som ett socialt problem i samhället. Våld och våldsbrott regleras enligt svensk lag. Våldsbrott definieras i Brottsbalkens 3:e kapitel om brott mot liv och hälsa som följande: våld är en gärning där någon uppsåtligt eller på grund av oaktsamhet orsakar någon annan kroppskada, smärta, lidande eller död. (BrB 3 kap. 1-12 §) Våld finns i flera olika former. Fysiskt våld är ofta det man tänker först på när man pratar om våld. Fysiskt våld riktar sig direkt mot en annan person och består bland annat av slag, sparkar och knuffar. Det psykiska våldet kännetecknas av exempelvis hot, kontroll eller annat kränkande beteende. Förutom dessa två typer av våld finns även sexuellt, materiellt och ekonomiskt våld.

(Socialförvaltningen, 2014)

Både män och kvinnor faller offer för och utövar våld. Män har traditionellt sett oftare varit utövare av våld, både vad gäller våld i form av krig och slagsmål men också övergrepp i hemmet. Män och manlighet kopplas ofta samman med benägenhet till våldsanvändning. Kvinnor anses istället vara fredliga, icke-våldsamma och undergivna och tillskrivs därmed offerrollen vad gäller våld. Kvinnor använder också olika typer av våld men inte i lika stor utsträckning som män. Våld förknippas ofta med ondska men för att förstå våldet och dess betydelse behöver den förstås i sin kontext. (Österberg & Lindstedt-Cronberg, 2005, s. 7-9) Enligt socialstyrelsen är andelen män i Sverige som någon gång lagförts för brott cirka 40 procent, medan motsvarande andel bland kvinnor är 10 procent enligt registrerad brottslighet Enligt Brottsförebygganderådet (BRÅ) är män överrepresenterade när det gäller våldsbrott i Sverige. Statistik från BRÅ visar på att 82 % av alla misshandelsbrott som begicks år 2013, begicks av män, varav ca en fjärdedel av dessa var under 17 år gamla (BRÅ, 2013). Statistiken tyder på att våldsbrott i stor utsträckning begås av unga män. Ungs män är särskilt drabbade för fysiskt våld och gruppen män 16-24 år har i större utsträckning både utsatt andra och varit utsatta för misshandel. (Ungdomsstyrelsen, 2013, s. 7) Statistiken talar sitt tydliga språk; män är överrepresenterade i våldsbrott och våldsanvändning.

Valet att studera just detta ämne växte fram ur intresset för mäns överrepresentation i våldsbrott. Hur kommer det sig att män använder våld i större utsträckning än vad kvinnor gör?

Om man tillåter någon annan att trampa på en så ser andra det också, så kommer samma person fortsätta trampa på dig och andra kommer komma och se dig som att du är inget hot, du är en person som man kan köra över. Det är inget att räkna med. (Sveriges Radio, 2014)

Ovanstående citat är hämtat från P1 Dokumentär om en man som lever i kriminalitet. Citatet vittnar om hur viktigt det är att inte visa sig svag på grund av de konsekvenser som det kan medföra. Vår nyfikenhet kring ämnet har cirkulerat just kring hur synen på manlighet bidrar till våld. Vi anser att det är intressant att studera mäns attityder till våldsanvändning utifrån normer om hur en man bör vara. Vår nyfikenhet grundar sig i att ta reda på hur män som använt våld ser på, och förklarar, sin egen våldsanvändning.

Problemformulering

När våld porträtteras i media beskrivs våldet i termer av gatuvåld, ungdomsvåld eller lägenhetsbråk. Våld ses som ett socialt problem och våld förknippas med män. Något som sällan belyses är att våld som ett könat fenomen är ett socialt problem. Det är viktigt att belysa att både det överhängande hotet och det faktiska våldet som män utför förmedlar att det tillsynes är män som står ansvariga förövare för våldet. Våldet sker på olika arenor, exempelvis i hemmet, samhället och nationellt. (Whitehead, 2002, s. 36-38)

Statistiken ger uttryck för en struktur där män på olika sätt riskerar att hamna i våldsanvändning. Genusforskningen har sedan länge uppmärksammat mäns våld mot kvinnor och mäns våldsanvändning som en del i en struktur där män är överordnade kvinnor. (Hirdman, 2004, s. 113-119) Mäns våldsanvändning är ett socialt problem i vår tid. Trots den information och statistik som finns kring mäns våldshandlingar förklarar inte statistiken i sig bakomliggande orsaker till att män tar till våld. För att kunna förstå våldet måste vi förstå vilka strukturer som ger upphov till våldet. Detta gör att det är viktigt att kartlägga vilka

kulturella normer och faktorer i skapandet av maskulinitet som legitimerar våld för att kunna bryta dem. (Whitehead, 2002, s. 36-38)

“Brottslighet har stora konsekvenser för barn och unga såväl när de utsätts för som när de begår brott” (Socialstyrelsen, 2013, s. 9) Socialstyrelsen menar att det är vanligt att unga begår brott under tonåren. Enligt självdeklarationsstudier är det mer vanligt än ovanligt att pojkar under ungdomsåren begår brott. För många är det ett övergående fenomen, men för vissa är det startskottet på ett liv präglad av kriminalitet. Oavsett så är ungdomsbrottslighet något som kan innebära negativa konsekvenser långt in i vuxenlivet. När det gäller ungdomsbrottslighet är både socialtjänsten och hälso- och sjukvården viktiga aktörer, både när det gäller att ta hand om unga offer samt unga förövare. (Socialstyrelsen, 2013, s. 9-10)

Enligt Socialtjänstlagen 5 kap. 1§ ska socialnämnden verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden. Socialnämnden ska också uppmärksamma och verka för att barn och ungdomar inte vistas i skadliga miljöer, förhindra att barn och ungdom far illa, verka för en gynnsam social utveckling med mera. Inom Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) 3§ kan ungdomar till och med 20 år vårdas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för påtaglig risk genom bland annat brottslig verksamhet eller socialt nedbrytande beteenden. Våld är både brottsligt och socialt nedbrytande. Om ett barn eller ungdom vistas i miljöer där våld förekommer finns stor risk att denne själv utvecklar ett våldsamt beteende. Socialnämnden har därmed ett ansvar för barn och ungdomar och kan även bereda vård enligt LVU om det finns påtagliga risker för den unges hälsa eller utveckling.

Inom det sociala arbetets praktik är det viktigt att arbeta förebyggande så att unga människor varken utsätts eller utsätter andra för våld. Det finns lag och rätt som stärker ansvaret och skyldigheten som socialtjänsten bär. Det inte bara viktigt att känna till hjälp-och stödinsatser för brottsoffer utan det är även av stor vikt att känna till orsaker och attityder till mäns våldshandlingar. Detta för att på bästa sätt kunna arbeta förebyggande men också för att erbjuda lämpliga stödinsatser och behandling för de män som använder våld.

Syfte

Syftet med denna studie är att skapa en djupare förståelse för vilka tankar och attityder män som använt våld har till våld och sin våldsanvändning. Avsikten är också att undersöka på vilket sätt normer kring maskulinitet inverkar på deras våldsanvändning och om våldet legitimeras genom det.

Frågeställningar

Förutom syftet ämnar denna studie att också svara på följande frågeställningar:

- Hur ser män som utövat våld på sina våldshandlingar?
- Vilka attityder till våld beskriver männen?
- På vilket sätt framträder tankar och normer kring maskulinitet i männens beskrivning av våld och våldsanvändning?

Avgränsning

Våld är ett brett begrepp som innefattar olika typer av våld och som det finns olika uppfattningar om. Forskning har främst gjorts på yngre män som använder sig av våld (Vlachos, 2014). Denna studie undersöker män mellan 30-45 år som begått våldshandlingar och deras attityder och tankar kring våld. Avgränsningen är gjord för att kunna få en distanserad reflektion kring våld och våldsanvändning, då dessa män levt med våldsanvändning som unga. Studien undersöker alltså inte mäns generella syn på våld utan specifikt personer som själva har använt sig av våld. Fokus ligger på fysiskt och psykiskt våld, ej sexuellt, ekonomiskt eller materiellt. Studien undersöker inte partnervåld utan män som utövat våld främst gentemot andra män. Detta eftersom det finns relativt mycket forskning kring partnervåld och är en ständig diskussion i samhället och media.

Arbetsfördelning

Uppsatsens arbetsfördelning har sett ut på följande sätt: vi har tillsammans diskuterat och skrivit samtliga avsnitt i studien. De flesta avsnitt har vi suttit bredvid varandra och författat tillsammans ord för ord. Vi har mestadels suttit fysiskt sätt på samma plats och de gånger vi inte gjort det har vi arbetat genom Google-Drive där man har möjlighet att se vad den andre

skriver och göra ändringar i samma text. De avsnitt som vi skrivit på varsitt håll har klistrats in i dokumentet och den andra personen har läst igenom, korrigerat och bearbetat texten.

Kontakten med informanter har båda deltagit i. Vi har författat de mail som vi skickat ut till de olika verksamheterna tillsammans och vi har båda diskuterat med vår omgivning angående att hitta lämpliga informanter. Intervjufrågorna har vi skrivit tillsammans och dessa har skrivits om och bearbetats under lång tid innan intervjuerna hölls. De sammanlagt fyra intervjuer som genomförts har bägge närvarat vid. En av oss har huvudsakligen hållit i intervjun medan den andra antecknat och ställt följdfrågor. Vi har hållit i två intervjuer var men bägge har ställt följdfrågor till samtliga informanter. Vi har transkriberat hälften av intervjuerna och bearbetat det framkomna materialet tillsammans. Vi har båda varit aktiva i kontakten med handledaren och har bägge skrivit e-mail och närvarat på handledarträffarna.

All text i uppsatsen har bägge arbetat med och vi står därför båda två bakom vartenda ord och formulering.

Uppsatsens disposition

Uppsatsen inleds med bakgrundsinformation och statistik om män och våld. Det övergår i en problemformulering där ämnet diskuteras och problematiseras. Därefter presenteras syfte och frågeställningar. Efter det beskrivs studiens avgränsning och vad som är fokus i just denna undersökning. I och med detta har läsaren fått en introduktion i ämnet och vet på ett ungefär vad denna studie kommer att handla om. Läsaren får en introduktion till forskningsfältet där forskning kring genus, maskulinitet och våld redogörs. Exempel är avhandlingar om huliganism och unga mäns våldsanvändning. Efter detta beskrivs de teoretiska utgångspunkter som studien har, vilka är genus och teorier om hegemonisk maskulinitet. De teoretiska utgångspunkterna refereras till bland annat Connell, Messerschmidt och Hirdman. Nästa del är metod delen där studiens metodologi beskrivs i olika avsnitt. Man får bland annat information om informanterna, urval, datainsamling och etiska hänsynstaganden. Det förs också en diskussion om studiens trovärdighet. Resultatet presenteras genom en flytande text där citat från intervjuerna återges tillsammans med en analys kopplad till studiens teoretiska utgångspunkter. Efter resultatet förs en diskussion om studiens resultat och förslag på fortsatt

forskning inom ämnet. Referenslistan innehåller studiens samtliga referenser och efter det finns studiens bilagor tillgängliga.

Tidigare forskning

Forskning kring maskulinitet är sprungen ur genusforskningen och började göras allt mer från år 1995 och pågår fortfarande. Maskulinitets forskning har ökat de senaste 15 åren och det finns nu relativt mycket forskning kring det, särskilt om skapandet av maskuliniteter.

(Connell, 2008, s. 11-12). Här nedan inleder vi med att presentera en avhandling inom socialt arbete som vi anser är relevant för studien och fortsätter sedan att redogöra för samtida relevanta studier inom maskulinitetsforskningen.

Francesca Östberg har skrivit avhandlingen ” *Bedömningar och beslut, från anmälan till insats i den sociala barnvården* ” utgiven 2010. Östbergs avhandling behandlar den sociala barnvården och syftar till att identifiera vilka faktorer som påverkar socialarbetares handlingsutrymme vid sorteringsarbetet av de anmälningar som kommer in till socialtjänsten. En av de faktorer som Östberg kommer fram till som viktiga i socialtjänstens bedömningar om vilka barn som skall utredas är könstillhörighet. Hennes avhandling visar att unga pojkar tenderar att i högre grad aktualiseras hos socialtjänsten, ofta via polismyndigheten på grund av att de begått någon form av brott. Av de ungdomar som anmälades för stöld, rån, och misshandel var 77 procent pojkar. De ungdomar som anmälades för brott visade sig även ha problem i skolan, konflikt med föräldrarna och kommer ofta från utsatta miljöer. Trots att det sker fler anmälningar angående pojkar till socialtjänsten finner Östberg i sin undersökning att anmälningar rörande flickor i högre grad utreds än pojkars. ”Det skulle kunna tyda på att flickor betraktas som extra skyddslösa jämfört med pojkar” (Östberg, 2010, s. 107). Det framkommer även att pojkarnas destruktiva beteende och att de begått brott inte bedöms som lika akuta för att bistånd i form av stödinsatser skall beviljas. (Östberg, 2010, s. 78, 86-89, 107, 155-158)

I intervjustudien ” *Mångdimensionella maskuliniteter?* ” undersöker samhälls- och kulturvetaren Rosi Hoffer maskuliniteter i den svenska kontexten. Hon menar att skapandet av maskuliniteter är beroende och påverkas av social kontext. På grund av detta är det

väsentligt att tala om maskuliniteter även i den svenska kontexten. Intervjustudien genomfördes år 2008 och resultatet visar att det inte endast är väsentligt att ta hänsyn till olika maskuliniteter som påverkas av klass, etnicitet och sexualitet. Det är även viktigt att se att olika konstruktioner av maskulinitet kan finnas hos en och samma person och samma man kan inneha multipla maskuliniteter parallellt. (Hoffer, 2008, s. 234-237) I studien beskrivs olika teman som är centrala i olika maskulinitetsskapanden. Dessa teman stämmer in på Connells teori om den hegemoniska maskuliniteten, det vill säga hur en man kan vinna fördelar i att försöka efterlikna den önskvärda "idealbilden". I studien benämns detta i termer av självständighet, heteronormativitet, kvinnlig sexualisering, faderskap, råstyrka, hot om våld samt en viss aggressivitet och fysiskt arbete. Vid sidan av strävan att uppnå idealbilden finns även en maskulinitet som inte motsätter sig traditionellt feminint könade arbetssysslor så som att ta hand om barn, diska, städa och laga mat. Det finns även uttryck för en maktlöshet och icke-dominans i relation till kvinnor och myndigheter. Hoffer menar att de maskulinitetsmönster som konstrueras av en man är både motsägelsefulla och dynamiska och innehåller både ett positivt förhållningsätt till, och strävan efter, jämställdhet mellan könen. Samtidigt som det positiva förhållningssättet till jämställdhet existerar så finns förakt för den. (Hoffer, 2008, s. 238-239)

Lucas Gottzén, docent i socialt arbete, diskuterar i en forskningsöversikt "*Män, våld och jämställdhet*" relationen mellan män och våld utifrån samtida svensk forskning. Syftet med studien är att undersöka hur olika typer av våld påverkar män, både som offer och förövare, samt genusnormernas betydelse för mäns utövande av våld. Huvudfokus i studien är på män och maskulinitet i relation till olika typer av våld. Syftet är även att undersöka relationen mellan jämställdhet och våld, att beskriva i vilken utsträckning män är förövare av, respektive offer för, våld samt vilka insatser som finns tillgängliga för att kunna bekämpa våld. Studien redovisar olika förklaringsmodeller som grundar sig i individens psykologi samt biologi. Huvudfokus ligger bland annat på forskning kring socialisation och maktrelationer utifrån ett maskulinitetsperspektiv. (Gottzén, 2013, s. 3-4)

Mäns våld ses generellt som något problematiskt och moraliskt fel men är ändå relativt accepterat. Mäns våldsanvändning styrs av både uttalade och outtalade kulturella regler, en del så kallade hedersprinciper. Inom dessa anses det oacceptabelt att använda våld mot

kvinnor och barn. I studier som gjorts på unga personer kring deras attityder till våld framgår att våld kopplas samman med män och manlighet. Som man kan våldshandlingar vara något att skryta om och kan framhållas för att få mer status. Våld och aggressioner blir ett sätt för unga män att iscensätta sig själva som tuffa och hårda. Detta ses som en central del i maskulinitetskapandet medan egenskaper som trevliga och mjuka ses som en del i skapandet av femininitet. Våld används även mot unga män och kvinnor med lägre status i form av mobbing. (Gottzén, 2013, s. 3-4)

Våld kan ha en homosocial funktion, vilket innebär att män prioriterar sina relationer till andra män före relationer till kvinnor, är lojala mot varandra och försvarar sina privilegier kollektivt. Detta påverkar och styr mäns relationer till varandra. Våld kan både vara ett sätt att skaffa sig högre status i relation till andra och fungerar även som ett sätt att skapa sociala band män emellan. Detta görs även bland yngre pojkar i skolan exempelvis genom knuffar och hot. Dessa är ofta framförda ironiskt eller skämtsamt, pojkar ger varandra hårdhänta klappar och lättare knytnävsslag, vilket blir ett sätt att skapa samhörighet och relatera till varandra. (Gottzén, 2013, s. 4-5)

På samma sätt som att mäns våldsanvändning kan ge högre status kan män som utsätts för våld riskerar att reducera sin maskulina status. Att vara offer är sammankopplat med passivitet, maktlöshet och svaghet, vilket inte ses som förenligt med en stark manlighet. Detta bidrar till att män som utsätts för våld tenderar att inte vilja få sympati. Dom kan också välja att tona ned det våld som riktats mot dem och de skador som våldet gett upphov till. (Gottzén, 2013, s. 4-5)

Aage Radmann, universitetslektor vid idrottsvetenskapliga institutionen på Malmö högskola, skriver i sin avhandling "*Huliganlandskapet - medier, våld och maskuliniteter*" om den svenska huliganismen och huligankulturen i Sverige och hur denna växt fram, spridits och gestaltats inom media. Avhandlingen använder bland annat teorier om maskulinitet för att diskutera och analysera de olika maskulinitetsformerna som framträder inom huliganismen. Resultatet visar bland annat att huligankulturen uppvisar maskulinitetsdrag och att våldet är en viktig del av det mediala berättandet om huliganism. Genom de djupintervjuer som gjorts framkommer att våldet inom huliganism både är uppskattat och viktigt för sammanhållningen.

Det framkommer också att det formas en manlig gemenskap genom våldet. Den maskulinitet som framträder i studien handlar om styrka, hårdhet och ett starkt avståndstagande från något som uppfattas som feminint. Våldet är dock inte det viktigaste inom huligankulturen.

Gemenskap, närhet och kamratskap utgör grundpelarna för huligankulturen i Sverige och anses vara lika viktiga som det faktiska våldet. (Radmann, 2013, s. 100-102)

Katarina Vlachos, magister i socialt arbete vid Linköpings universitet har skrivit avhandlingen *“Manliga män tar ingen skit”* som behandlar unga män, maskulinitet och våld. I

avhandlingen har fem unga män intervjuats om deras syn på våld och manlighet.

Informanterna är mellan 18-19 år gamla och har valts ut på grund av att statistiken visar att främst unga män, mellan 16-24 år, utsätts för och använder våld. Vlachos använder sig av teorier om maskulinitet för att analysera resultatet. Avhandlingens resultat visar att männen har en stereotyp bild av vad manlighet betyder och står för, så som att manliga män är fysiskt starka, är lojal mot sina vänner, beskyddar kvinnor och försörjer familjen. Resultatet visar också att våld inte är normaliserat för männen utan snarare att de varken gillar eller söker sig till våld förutom när de befinner sig i en nödsituation där självförsvar verkligen krävs. En del av informanterna har själva varit i slagsmål och använt våld medan andra bevittnat våld eller bara kommit i kontakt med våld via media. (Vlachos, 2014, s. 3-6, 30-33)

Teoretiska utgångspunkter

För att tydliggöra hur denna uppsats kommer använda maskulinitet som teoretisk utgångspunkt ges här en överblick över hur de teoretiska resonemang om genus och genusordningen ser ut då det är i denna forskning som maskulinitetsforskningen främst har sin grund. (Whitehead, 2002, s. 42)

Genus

De första försöken till att skapa en formulering om mansrollen inom samhällsvetenskapen var i anslutning till könsrollsforskningen i början av 1800-talet. Otalig forskning gjordes för att belysa alla tänkbara skillnader mellan män och kvinnor, dock visade resultatet att de skillnader mellan könen som återfanns var väldigt små och nästintill obefintliga. (Connell, 2008, s. 52)

Hirdman använder sig av begreppet genus för att undvika det äldre begreppet könsroller. Begreppet könsroller leder till en förenklad bild av uppdelning av kön och roller. Genusskapandet kan ses som en struktur som funnits under lång tid och är svårt att bryta sig loss från (Hirdman, 2001, s. 13 s. 46,50)

Tanken om kön som ett biologiskt koncept innebär att vi föds till män eller kvinnor med inneboende egenskaper givna av naturen. De som förespråkar denna teoretiska utgångspunkt påstår att skillnader mellan män och kvinnor kan förklaras genom biologi, utifrån de olika hormonella uppsättningarna som män och kvinnor innehar. Det beskrivs ofta att exempelvis testosteron är ett manligt könshormon som i större utsträckning återfinns i mäns kroppar än kvinnors. Testosteron ges ofta som förklaring till ett maskulint beteende så som mäns sexuella lust och aggressivitet. (Bjereld, 1998, s. 21)

Denna studie kommer att utgå från synen inom den moderna sociologin där genus ses som en social process som skapas och återskapas via interaktion och sociala praktiker. Dessa sociala praktiker står i ständig relation till hur våra kroppar ser ut. Vi påverkas av sociala normer som förkroppsligas via våra praktiker som i sin tur påverkar normer. Våra handlingar skapar på så sätt ramverk för olika typer av genusmönster. En dikotom uppdelningen av genus innebär att könen ses som två separata kategorier i kontrast till varandra. I och med detta går variationen förlorad. Connell menar att det inte finns endast en feminitet och maskulinitet, utan flera olika som är föränderliga och påverkas av både tid och rum. (Connell, 2002, s. 20) Dessa genusmönster ligger till grund för hur våra sociala relationer är uppbyggda och skapar en genusstruktur inom vilket vi organiserar samhället. Denna struktur benämns olika inom olika teoretiska resonemang, här nedan benämns den som genusordningen. (Connell, 2008, s. 69)

Genusordningen

Genusordningen är i sig inte en teori utan snarare ett begrepp som beskriver de olika könen förhållanden. Genusordningen är en slags ordningsstruktur över könen, vilket upprätthålls av lagar eller principer, nämligen hierarkin och dikotomin. (Hirdman, 2004, s. 113-119)

Hierarkin innebär att det manliga könet är normen och därmed det naturliga, män ses som subjekt och det absoluta medan kvinnor placeras som ”den andre”. (Beauvoir, 2012, s.

328-333)Principen om dikotomin bidrar till ett särhållande av könen som bygger på mäns överordning och kvinnors underordning. Denna struktur utgör grunden för den ekonomiska, sociala och politiska ordningen. (Hirdman, 2004, s. 113-119)

Hirdman menar att det inom genusordningen finns ett genuskontrakt som är inordnat på tre olika plan, nämligen: *den kulturella överlagringen* som innebär de föreställningar som existerar i vårt samhälle om hur kvinnor och män bör vara och agera. *Social integration* som innefattar arbetsdelningen mellan män och kvinnor samt *socialiseringen* som innebär en direkt inläring, att pojkar och flickor redan från barndomen lär sig vilka beteenden som är önskvärda samt icke önskvärda, exempelvis att män inte ska visa sig svaga eller gråta. (Hirdman, 2004, s. 119, 120)

Connell kompletterar denna bild genom att uppmärksamma de relationer som genusordningen utgör, indelade i tre kategorier: *makt*, *produktion* och *katexis*. Maktrelationer innebär den relation som finns mellan män och kvinnor som skapar kvinnors underordning och säkerställer den manliga dominansen. Detta görs genom produktionsrelationer, den så kallade genusmässiga arbetsdelningen, som är till fördel för män och skapar negativa konsekvenser för kvinnor. Män ligger långt före kvinnor i löner, de innehar de största privata förmögenheterna och både äger och kontrollerar de större bolagen. Katexis innehåller de relationer vi har inom kärlek och åtrå. De praktiker som väcker åtrå är en aspekt av genusordningen där den normgivande heterosexualiteten blir viktig i skapandet av en maskulinitet. (Connell, 2008, s. 69,111-112) Maskuliniteter skapas i relation till den sociala struktur inom vilket vi dagligen skapar och upprätthåller genus och genusordningen via våra aktiviteter och handlingar. (Connell, 2002, s. 20,21)

Hegemonisk maskulinitet

Connell menar att det finns flera olika positioner av maskuliniteter som konstrueras i relation till kvinnor och relationerna män emellan. Det finns skillnader mellan olika maskuliniteter och även relationer dem emellan. Dessa relationer skapas genom praktiker som både kan utesluta och inkludera. I relationerna finns allianser, dominans och underordning. I och med detta finns det en slags genuspolitik inom maskuliniteten. Aarseth & Olsen påstår att det är problematiskt att endast se maskulinitet utifrån en strukturell nivå utan att se olika

dimensioner i det. Kritik har riktats mot det perspektiv som Connell innehar och att hennes teori inte tar hänsyn till de inre processer som sker hos män. Kritiken belyser att Connell inte tar hänsyn till de subjektiva upplevelserna av att befinna sig inom olika genuspositioner i en struktur. Det är i spänningsförhållandet mellan å ena sidan mäns subjektiva upplevelse av sin position och å andra sidan deras historiska och sociala positionering, som maskuliniteter bör förstås. (Aarseth & Olsen, 2008 s. 31-32)

De olika former av maskulinitet som finns bör inte ses som statiska kategorier eller system som upprätthålls av sig självt utan snarare något som kräver ett upprätthållande arbete. (Connell, 2008, s. 71-72) På vilket sätt dessa maskuliniteter iscensätts varierar över tid och rum. Det är inte tänkt att dessa ska typifieras i låsta karaktärer utan snarare ses utifrån sin hierarkiska positionering. Överst i hierarkin finns den hegemoniska maskuliniteten. Alla män förhåller sig till denna men det är få som lever upp till den. Hegemonin består av en blandning av institutionell makt och kulturellt önskvärda ideal. Den hegemoniska maskuliniteten kan förstås som en normering om vilka egenskaper och sociala praktiker som är eftersträvansvärda hos män. (Connell, 2008, s. 115)

Den vanligaste maskuliniteten är den *delaktiga maskuliniteten*. Denna position står inte aktivt för skapandet av den hegemoniska maskuliniteten men trampar ändå i ett slags kölvatten och får utdelning av den genom att "spela med". *Underordnad maskulinitet* är en position som består av män som inte passar in i de socialt önskvärda praktiker som skapar och upprätthåller en hegemonisk maskulinitet och på så sätt utmanar den. Exempel på detta är homosexuella män eller män som ägnar sig åt feminina praktiker. Denna grupp bestraffas och utesluts via glåpord som exempelvis kärring, mes eller ynkrygg. I den *marginaliserade maskulinitetspositionen* återfinns män som av olika anledningar befinner sig i samhällets periferi. Dessa män har på så sätt inte samma privilegier som övriga maskuliniteter i patriarkatet. De ges heller inte samma utdelning i form av ära, status eller materiella resurser som övriga maskuliniteter. Exempel på dessa kan vara arbetslösa män, män som ägnar sig åt kriminalitet eller män utan någon institutionell makt i samhället. (Connell, 2008, s. 116-119)

Dessa män hamnar på ett eller annat sätt i ett utanförskap och har svårt att vara en del av samhället. Becker benämner denna process som en stämpling som leder till att en individ ses

som en avvikare. Avvikelse är något som definieras och skapas av majoritetssamhället. De kulturella regler som vi eftersträvar att följa i samhället blir en del i skapandet av vilka praktiker som ses som legitima samt icke legitima. En person som bryter mot samhälleliga överenskomna regler kan bli upptäckt och stämplad som avvikare. (Becker, 2006, s. 17, 22-30) Denna stämpling kan medföra att individen antingen förändrar sitt avvikande beteende och försöker lämna sitt avvikelsemönster, eller så tar individen medvetet steget in i en avvikaridentitet och väljer ett utanförskap, sannolikt även in i en organiserad avvikargrupp. Detta kan kopplas till män som inte ses som en del av samhället och söker sig till alternativa gemenskaper som redan är verksamma i samhällets periferi. (Becker, 2006, s. 38-44)

Våld och maskulinitet

Connell menar att våld är ett verktyg som används för att garantera mäns överordning över kvinnor men också en praktik som män använder sig av för att positionera sig hierarkiskt i relation till en hegemonisk maskulinitet. Det är till stor del männen som innehar och använder sig av våldsmedel. Det är även fler män än kvinnor som är beväpnade. (Connell, 2008, s. 121) Messerschmidt menar att våld kan ses som en strukturerad handling. Socialt handlande och strukturer både påverkar och påverkas av varandra. Om en handling upprepas tillräckligt många gånger skapas det tillslut en struktur. Finns det en särskild struktur kan även handlingar skapas utifrån den. Våld är ett exempel på detta på så vis att våld används när andra resurser inte finns tillgängliga. Strukturen skapar användandet av våld. Våldet kan också ses om ett sätt att skapa och/eller upprätthålla maskulinitet. (Messerschmidt, 1993, s. 83-86)

Samhället bidrar till konstruktionen av maskulinitet på så sätt att man rangordnar män i en slags maskulinitetshierarki. För att behålla sin position i hierarkin behöver männen bete sig i enighet med de föreställningar i samhället om hur män ska bete sig. Konsekvenserna av detta är bland annat att män kan ta till våld för att få makt och har då hittat ett sätt att uppnå maskulinitet. Inom gängkriminalitet kan män få erkännande av sin maskulinitet genom våld. I gänget uppmuntrar männen varandra till våldshandlingar och de som av någon anledning väljer att avstå från våld riskerar att förlora sin maskulinitetsposition. (Messerschmidt, 1993, s. 60-65)

En förklaring kan vara att det är kulturella strukturer som ligger till grund för formationen av våldsbrott. I en undersökning om seriemördare, som även är ett brott överrepresenterat av män, framgår att våldet inte beror på enskilda individer utan snarare på de sociala värderingar och strukturer som underbygger mäns våld. Mäns våld ses både som legitimt och icke legitimt. Mäns våld legitimeras av kulturella normer som premierar mäns beteende och förespråkar att en del i att vara man är att agera våldsamt mot andra. Det finns en global diskurs som genom media, statliga organisationer och statens egen våldsanvändning legitimerar mäns våld. Diskursen legitimerar inte bara mäns våldsanvändning utan bidrar också till ett slags välkomnande av ett våldsamt beteende hos män. Detta sker genom språk, sociala praktiker, attityder och värdesystem. Våld kan i och med detta ses som en av de faktorer som definierar och säkerställer maskuliniteten. (Hatty, 2000, s. 4-5, 8-10, 43-47)

För att få en djupare förståelse för mäns tankar och attityder kring våld och på vilket sätt normer kring maskulinitet inverkar på deras våldsanvändning kommer materialet att analyseras utifrån de teoretiska ramverk som presenterats ovan. Vårt huvudfokus kommer vara att förklara männens tankar kring våld utifrån teorierna om genus och maskulinitet.

Metod

Metodologi

För att kunna få förståelse för vilka faktorer som påverkar mäns attityder och förhållningssätt till våld behöver vi förstå hur män som har erfarenhet av att utöva våld tänker. Denna studie är gjord utifrån ett hermeneutiskt synsätt med en kvalitativ ansats. Ett hermeneutiskt synsätt innebär att söka efter en djupare förståelse av ett visst fenomen genom att tolka och ta sig in i informanternas värld. Detta istället för att tolka informanternas värld på ett intellektuellt sätt och försöka förklara det. Genom att tolka både delar och helhet ligger fokuset på variationen av svar från informanterna snarare än frekvens. (Trost, 2010, s. 44 ; Langemar, 2008, s. 53 ; Thurén, 2007, s. 94-95, 103).

Hermeneutik är lämpligt att använda när syftet med studien är att ta reda på informanternas upplevelser av något. Att använda ett hermeneutiskt synsätt innebär att ha en öppen inställning för att eventuellt kunna ledas in i en oväntad riktning. Man är öppen för de

oväntade dimensioner som kan uppstå i texten. För att kunna tolka materialet hermeneutiskt krävs att insamlandet av material inte har styrts för hårt av forskaren utan att informanterna har fått möjlighet och utrymme att utveckla sina upplevelser och erfarenheter. Det lämpar sig inte att använda ett hermeneutiskt synsätt när man genomför strukturerade intervjuer då frågorna ofta ställs på så sätt att svaren stämmer överens med forskarens egna kunskaper eller fördomar. (Westlund, 2009, s. 62-73)

Tillvägagångssätt

Då denna studie syftar till att skapa en djupare förståelse har semistrukturerade intervjuer valts som intervjumetod. I semistrukturerade intervjuer används öppna frågor som möjliggör för informanterna att prata utifrån sig själva och sina erfarenheter. På så sätt kan informanterna sätta ord på det som är mest relevant för dem själva. Detta bidrar till möjlighet att tränga in i informanternas tankesätt och förstå på vilket sätt de ser på våld, varför de utövat våld och hur deras tankar kring våld ser ut. (Esaiasson et al., 2012, s. 253).

Den semistrukturerade intervjun är strukturerad med förbestämda frågor men lämnar även öppet för följdfrågor. Detta är fördelaktigt på så sätt att formen ger möjlighet till flexibilitet för eventuella övriga tankegångar som kan uppkomma under intervjuns gång. Den semistrukturerade intervjun bidrar till en överblick över de variationer som är intressanta i informanternas svar. På så sätt är semistrukturerade intervjuer ett bra verktyg för att kunna skapa en helhetsbild och möjliggöra jämförelse mellan informanternas svar. (Nilsson, 2014, s. 151)

Urval

Då denna studie syftar till att undersöka mäns attityder och förhållningssätt kring våld har informanterna bestått av fyra stycken cis män¹. De är mellan 30 och 45 år gamla. Samtliga har på olika sätt erfarenheter av våldsutövning och har ingått i organiserade grupper där våldsanvändning varit ett centralt inslag. Ingen av informanterna är idag aktiva våldsutövare utan har, sedan minst fem år tillbaka, lämnat det livet bakom sig.

För att finna dessa informanter kontaktades sex olika verksamheter som arbetar med

¹ Män som är födda biologiskt som män och som även identifierar sig som män.

kriminalitet och/eller våld via e-mail (Se bilaga 1). En kontakt etablerades med personer som arbetar inom en av de verksamheter som kontaktats. Dessa personer har varit behjälpliga i att hitta lämpliga informanter. Två av informanterna kommer genom kontakten med en verksamhet och två kommer genom bekanta till oss som tipsat om personer som kan vara lämpliga för studien. Informanterna valdes ut på grund av att de anses ha erfarenhet och kunskap om mäns våldsanvändning, det vill säga ett riktat urval. (Nilsson, 2014, s. 152) Samtliga intervjuer med informanter har bokats och planerats via kontakt per telefon.

Datainsamling

Intervjuerna hölls med fyra olika informanter på olika platser, olika dagar. Platserna var bestämda gemensamt tillsammans med informanten. Ett visst utrymme gavs för informanten att komma med förslag på plats för intervju då det är viktigt att informanten känner sig trygg i den miljö som intervjun genomförs. Detta var dock inte helt och hållet upp till informanten utan stor vikt lades vid att genomföra intervjuerna på platser där intervjun inte stördes av andra personer eller ljud. Detta även för att ljudinspelningarna skulle bli lyckade. (Trost, 2010, s. 65-66)

Informanterna fick såväl skriftlig som muntlig information om studien och dess innehåll. Innan intervjuerna fick informanterna läsa ett informationsbrev och skriva under samtycke till deltagandet (Se bilaga 2). Intervjuerna inleddes även med att vi läste upp kort information om hur intervjun skulle gå till samt ett tydliggörande kring vilket våld som denna studie syftar att undersöka. Informanterna fick information om vem som skulle hålla i intervjun samt att bägge kunde komma att ställa följdfrågor (Se bilaga 3). Intervjuerna pågick i 45 minuter. Samtliga informanter samtyckte till att intervjuerna spelades in med två telefoner för att underlätta transkriberingen. Varje intervju innehöll följdfrågor. Dessa ställdes för att tydliggöra något eller för att få informanterna att svara mer utförligt och djupgående på vissa specifika saker som de tog upp.

Bearbetning av material

För att kunna analysera materialet transkriberades samtliga intervjuer. Transkriberingarna skrevs sedan ut för att kunna genomföra de olika stegen i analysen. Transkriberingen av materialet transkriberades ordagrant och innehöll allt det som informanterna sagt under intervjun förutom störande ljud så som harklingar eller hostningar. I de citat som sedan valdes

ut till resultatdelen bearbetades språket varsamt. Talspråk behölls men vid de ställen då det fanns grammatiska fel ändrades citaten till ett mer korrekt språk.

Analysen genomfördes på följande sätt: Först lästes intervjuerna igenom cirka tre gånger i sin helhet. Materialet kodades på bredden, vilket innebär att det gjordes en genomgång av hela materialet för att sedan plocka ut utsagor av intresse (Lindgren, 2014, s. 50, 56-57). Dessa kodades sedan och kategorier identifierades. Materialet kodades genom induktiva inslag. Detta innebär att koder, teman och kategorier söks i det empiriska materialet utan att förhålla sig och söka efter specifika teman utifrån en förutbestämt teoretisk ansats (Lindgren, 2014, s. 50, 56-57). Kodningen skedde med hjälp av ett analyschema där bärande enheter plockades ut för att kodas. För varje informant skapades ett separat analyschema enligt exemplet nedan.

Bärande enhet	Kondensering	Kod	Kategori
”Nu tillhör jag samhället, förut kände jag mig alltid utanför”	Kände sig alltid utanför	Känsla av utanförskap	Utanförskap
”Män använder våld istället för att prata”	Våld istället för att prata	Våld och kommunikation	Våld som brist på kommunikation
”Jag vill försvara mig själv och visa min makt”	Försvara sig själv och visa sin makt	Försvar och makt	Våldet som försvar

Med de kategorier som framträdde ur kodningen lästes materialet igen för att åter kontrollera hur dessa kategorier återfanns i informanternas utsagor. I denna genomläsning färgkodades varje kategori. Utsagor som stämde in på dessa markerades med respektive färg. De teman som inte svarade mot studiens syfte och frågeställningar togs bort.

När färgkodningen var klar återfanns sex teman, dessa var: känslor som utlopp, testosteron, distans, bakgrund, våldet som normalt och våld som försvar mot utanförskap. Dessa kategorier bearbetades genom att slås samman och döptes om för att skapa mer överhängande och tydliga teman, exempelvis temana om bakgrund och våldet som normalt slogs ihop till temat: “Normalisering & socialisering”. Efter detta fanns det fyra teman kvar; “*Normalisering & socialisering*”, “*Utanförskap & tillhörighet*”, “*Legitimering*” och “*Distansering*”.

Etiska hänsynstaganden

Att intervjua personer som tidigare ingått i grupper eller nätverk där kriminalitet varit centralt väcker vissa etiska frågeställningar och som kräver etiska överväganden. Med respekt för tilltänkta informanternas integritet gjordes den första förfrågan om deltagande i studien via e-mail till olika verksamheter i Stockholm och nyckelpersoner på dessa. De kunde sedan se över om det fanns någon i eller utanför verksamheten som stämde överens med urvalet. Vår kontakt på verksamheten skötte förfrågningarna, detta för att personernas integritet skulle bevaras om de inte ville delta i studien. Vi hade i detta skede ingen information om de eventuella informanterna. Då informanterna tackat ja till att bli intervjuade fick vi deras kontaktuppgifter och kunde stämna av via telefon inför kommande intervju.

Informanterna fick inför intervjun läsa igenom ett informationsbrev och samtycka till deltagandet i studien. Detta gjordes dels för att tydliggöra studiens syfte och hur intervjuerna skulle gå till praktiskt, men också för att informera om etiska hänsynstaganden så som att allt material avidentifieras i studien och att inga svar kommer att kunna kopplas till informanterna. Informanterna fick även information om att de inte behövde besvara en fråga om de inte ville eller kände sig bekväma med det. Informanterna blev tillfrågade om inspelning av intervjun och samtliga samtyckte till detta. Med ovanstående önskades skapa en trygghet mellan informanter och intervjuare.

Informanterna i studien behandlas konfidentiellt. Detta innebär att materialet inte ska kunna kopplas till enskilda personer. I studien benämns informanterna endast som informant 1, 2, 3 och 4. Vi har valt att göra en allmän beskrivning av informanternas bakgrund och inte specifikt gå in i varje informants kriminella förflutna, gängtillhörighet, begångna brott eller liknande förutom om detta finns med i utplockade citat. Detta har gjorts för att i största möjliga utsträckning garantera informanterna konfidentialitet och se till att inget kan kopplas till dem personligen. (Trost, 2010, s. 61). Allt inspelat material raderades direkt efter att transkriberingarna färdigställts. Transkriberingarna innehåller inte några namn eller annan information som arbetsplats eller adress som skulle kunna kopplas till informanterna. Även detta material kommer att raderas efter det att uppsatsen färdigställs och blivit godkänd av examinator. Detta har informanterna blivit informerade om.

Metoddiskussion

Denna studie syftar till att undersöka vilka tankar och attityder män som använt våld har till våld och våldsanvändning. Eftersom studien ämnar undersöka attityder och tankar och datainsamlingsmetoden som valdes är intervjuer är en kvalitativ ansats av relevans. Studien har undersökt mer djupgående hur specifikt fyra män tänker kring våld.

För att undersöka maskulinitet och våld hade det eventuellt varit relevant att studera unga aktiva våldsverkares attityder till våld och på så sätt se hur maskulinitetsnormer kan kopplas samman med våld. Detta valdes bort, dels på grund av svårigheter att hitta informanter, men också utifrån en tanke om att den retrospektiva reflektionen är viktig och eventuell saknas hos aktiva våldsvärkare. Retrospektiva reflektioner kan även medföra en risk då det eventuellt kan vara så att informanterna endast minns fragment av situationerna då det gått flertal år sedan de upphört att använda våld. Dock har den retrospektiva reflektionen ansetts vara mer relevant och därför har detta urval valts.

Det antal informanter studien undersökt har inte gett en fullständig vetenskaplig mättnad på den nivå som skulle vara önskvärt. På grund av svårigheter att hitta lämpliga informanter och för att hålla den tidsram som är fastställd valdes därför att ha längre intervjuer med de informanter som deltog. Fler informanter hade kunnat bidra till en än mer djup förståelse för mäns attityder och tankar kring våld och våldsanvändning men vi anser ändå att det resultat som framkommit ger en inblick i detta. (Fejes & Thornberg, 2009, s. 216-218)

I efterhand har ett annat möjlig metodval diskuterats, nämligen att hålla samtal i fokusgrupper med män. Fokusgrupp innebär att en grupp människor diskuterar ett särskilt ämne under en viss tid. Genom fokusgrupper kan man både få fram gruppdeltagarnas åsikter men också interaktionen dem emellan. Detta hade kunnat tillföra det sociala samspelet män emellan som i sig hade kunnat påverka diskussionen i gruppen. Denna metod hade kunnat tillföra en interaktiv dimension med belysning på gruppprocessen och själva samtalet kring våld.

Dock bör det vara 4-7 deltagare för få ut mest av denna metod. Detta hade varit svårt att få till på grund av det avsatta slutdatumet som en måste förhålla sig till vid en c-uppsats. Dessutom kan det i gruppen uppstå en eller flera personer som dominerar samtalet och inte släpper fram övriga deltagare. I och med att våld kan vara ett känsligt ämne för informanterna finns risk att

de inte skulle vilja eller våga uttala lika mycket i en grupp som i ett enskilt samtal. (Wibeck, 2000)

På så sätt var det metodval vi gjorde att föredra även om fokussamtal hade varit intressant.

Studiens trovärdighet

För studiens trovärdighet har vi strävat efter att analysera materialet på ett systematiskt sätt. Detta för att behålla en närhet till empirin och undvika tolkningar som inte stämmer överens med utsagor från empirin. Det har varit en strävan att studiens resultat och analys ska svara väl förankrat med studiens syfte samt till de frågeställningar som formulerats.

Datansamlingen och resultat har försökt genomföras i nära arbete med syfte och frågeställningar för att se till att studien undersöker det som den ämnar undersöka (Fejes & Thornberg, 2009, s. 216-218). Studien strävar efter att ha goda teoretiska utgångspunkter som det görs relevanta kopplingar till under resultat- och analysdelen. Studiens resultat presenteras under separata rubriker med en önskan om en skapad tydlighet och god förankring i empirin. Det är upp till läsaren att avgöra om studiens strävan efter väl förankrat teoretiska utgångspunkter samt om en tydlig röd tråd har uppnåtts.

Beskrivning av informanterna

Som tidigare nämnts är vi noga med att bevara våra informanternas konfidentialitet och vi har därför valt att inte ge någon ingående bakgrundsinformation om respektive informant som skulle kunna riskera att informanterna blir igenkända.

Samtliga informanter är biologiskt födda män och identifierar sig som män. Samtliga informanter har vuxit upp under förhållanden som de själva beskriver som ”tuffa”. Detta på grund av exempelvis uppväxten i ett socialt utsatt område med låg socioekonomisk status, att familjen kom som nyanlända till Sverige eller på grund av uppväxten i en familj präglad av kriminalitet och missbruk. Samtliga informanter har på olika sätt erfarenhet av våldsutövning och för samtliga har våldet funnits med tidigt under uppväxten. Samtliga informanter har ingått i organiserade grupper där våldsanvändning varit ett centralt inslag. Ingen av informanterna är idag aktiva våldsutövare utan har, sedan minst fem år tillbaka, lämnat det livet bakom sig.

Resultat & analys

Här nedan presenteras resultatet i form av fyra teman, dessa är: Normalisering & socialisering, Utanförskap & tillhörighet, Legitimering samt Distansering. Informanternas utsagor analyseras i flytande text och analyseras med hjälp av tidigare nämnda teoretiska utgångspunkter.

Normalisering & socialisering

Samtliga informanter beskriver hur våld och våldshandlingar följt dem under hela livet. Alla kom tidigt i kontakt med våld, flera var under 10-års ålder. Några beskriver att de växte upp i en miljö där våld såg som ett normalt inslag i vardagen.

Sen är jag van med våld från hemmet, har sett både min bror och far använda sig av mycket våld, våld var väl det som tilltalade och inte egentligen var något konstigt. (...) Som jag brukar säga: det onormala blir normalt. **(Informant 4)**

När vi växte upp så slogs vi hela tiden på gårdarna, det var olika gårdar som krigade med varandra, vi lekte krig. Det började ganska oskyldigt men slutade ofta i att man slogs liksom. **(Informant 2)**

Andra beskriver hur de själva utsatts för våld av nära anhöriga. Flera av informanterna beskriver våld i hemmet, både syskon emellan men också att man utsatts för våld av föräldrar eller andra vuxna. Detta har börjat tidigt under uppväxten, i flera fall innan 10 års ålder.

I mitt fall har våld funnits sen jag var barn. Jag fick stryk av min farsa, av min mamma, av min lärare, mina vänner runt omkring mig fast jag var 6-7-8 år gammal. Det har alltid funnits våld (...) Sen jag själv, typ innan jag blev runt 11-12 år gammal så började jag själv använda våld. **(Informant 1)**

I och med den tidiga kontakten med våld lärde sig flera av informanterna att inte frukta våld. De beskriver hur våldet, redan i tidig ålder, blev ett accepterat och normaliserat sätt att agera. Informanterna beskriver hur de alla befunnit sig i sammanhang och i gemenskaper där våld varit attraktivt och våldshandlingar setts som något nödvändigt. I gänggrupperingar har man fått beröm för våldsanvändning och endast fått tillsägelse om våldet inte ansetts som tillräckligt. Våldet har här alltså inte bara accepterats utan aktivt premierats.

Om man tillhör ett en-procentsgäng så är ju dom här beteendena, orimligt nog, väldigt attraktiva. (...) Du skyddar ju ett varumärke som västen innebär så att säga. Där är det ju

ofta väldigt nära till våld och hot. Och hot kan man inte leva på heller utan det måste ju följas upp med våld för annars så förlorar ju varumärket sin status så att säga.

(Informant 3)

Men när du var med i klubben så fick du ju beröm för att du skadade någon. (...) Istället så kunde man få tillsägelse om det inte var nog. **(Informant 3)**

En informant beskriver hur användandet av våld bidrog till en form av accepterande i hemmet och som förbättrar relationen med föräldern.

Men det var ändå någonting som hände, jag kände mig delaktig till min familj och kände en värme till den hur sjukt det än kan låta och kände att jag äntligen fick vara någon. (...) Och jag insåg någonstans att dom här grejerna gör att min far ser mig och accepterar mig. **(Informant 4)**

Ovan framkommer att våld varit ett normalt inslag i alla informanternas uppväxt och vardag, vilket bidragit till att skapa en struktur där våldet normaliseras. Det framkommer att männen från början använt "mildare" typer av våld, krig mellan gårdarna, "kompisbråk" med klasskamrater och så vidare. Dessa handlingar har sedan ökat både i grad och antal och återkommit så pass många gånger att det skapat en slags struktur. (Messerschmidt, 1993, s. 83-86) Det framgår att våldets normaliserats under uppväxten genom sociala värderingar som finns i samhället. I och med att våldet funnits med sedan länge har informanterna redan från barndomen socialiserats in i vilka beteenden som är önskvärda. Detta har bidragit till att ett våldsamt beteende normaliseras. (Hatty, 2000, s. 4-5 ; Hirdman, 2004, s. 119, 120) Våld är ett sätt för männen att behålla sin position i maskulinitetshierarkin. Inom bland annat gängkriminalitet uppmuntrar män varandra att använda våld, precis som en av informanterna beskrivit ovan. Om man inom gänget avstår från våld riskerar man att förlora sin maskulinitetsposition. (Messerschmidt, 1993, s. 60-65)

Utanförskap & tillhörighet

Samtliga informanter beskriver en känsla av utanförskap och att våldet blivit ett verktyg för att motsätta sig utanförskapet. Utanförskapet kan te sig olika för de olika informanterna; en beskriver det i form av att växa upp i ett stökigt bostadsområde där våld är en del av vardagen, en annan beskriver utanförskap i att vara ny i Sverige, en tredje beskriver utanförskap i form av att ingå i en kriminell familj där man tidigt lärt sig kriminella koder och

att utföra grova våldshandlingar. Den sista informanten beskriver utanförskap genom avsaknaden av ett fungerande socialt nätverk.

Idag tillhör jag samhället. Förut kände jag mig alltid utanför. **(Informant 1)**

Jag är uppväxt i ett miljonprogram till en mellanstor stad. (...) Uppväxt i ett ganska stökigt område. **(Informant 2)**

Det är den här impulskontrollen som man såg rätt tidigt, som varken jag eller min familj hade. (...) Just jag är ju ganska tidigt inkörd i det. **(Informant 4)**

Detta utanförskap innebär, enligt informanterna, en avsaknad av respekt, makt, kontroll och statusposition. Utanförskapet ger därför upphov till ett behov av att skydda eller återta dessa värden. Våld blir en strategi för att kontrollera både situationer och personer. Det framkommer att detta kan gälla allt ifrån att kontrollera publiken på en fotbollsmatch till hur personer tittar på en på ett sätt som upplevs som irriterande eller utmanande. Kontroll är ett sätt att få exempelvis respekt.

Jag lärde mig att kontrollera och härska i tidig ålder kan man väl säga och gick igång på det ordentligt, så det blev bara värre och värre. (...) Våldet blev ett nödvändigt ont för att kontrollera min omgivning och få det jag ville ha av livet så att säga **(Informant 3)**

Men någonstans börjar det liksom. Grunden till varför det blev just våldet är för att det blev ett sätt att hävda sig, att bli sedd, att få makt eller kontroll över situationer och människor. **(Informant 4)**

Informanterna beskriver att användandet av våld är ett sätt att skydda och försvara sin privata sfär. Skyddet är från exempelvis verbala eller fysiska påhopp. Det blir extra känsligt om man någon skadat en anhörig, exempelvis pratat nedvärderande om en förälder. Försvaret blir i form av hot om våld eller faktiskt våld.

Det är en slags försvarsgrej. Jag vill försvara mig själv och visa min makt. Att ha makten. Folk ska visa respekt och det handlade om sådana saker mycket. **(Informant 1)**

När det pratades i skolan eller mellan grannarna och sådär så kunde jag ju få spel på dom som pratade nedvärderande om min mor. Som någon slags dubbelmoral, ena stunden pissed-off för att hon levde som hon gjorde och andra stunden en överbeskyddare. (...) Och det tog till sig spontanvåld av olika slag. **(Informant 3)**

En av informanterna pratar om mobbning i skolan och beskriver hur våld används för att skrämja och återta respekt. Han förstod snabbt att våldet fick andra att sluta mobba honom och istället fick de att bli rädda för honom.

Jag kommer ihåg det jätte tydligt, en kille som håller på och reta mig för att jag har typ fula kläder och är fattig eller nått. (...) Jag kommer ihåg att jag gick fram till honom och slog honom flera gånger i ansiktet med knytnäven. Det sprutade blod. Och jag ser på honom att han är helt chockad och rädd, han är rädd för mig liksom. Han förstår inte, innan var det jag som var rädd för honom. Jag förstår på något sätt att jag bara behöver gå över den här gränsen för att folk ska få respekt. **(Informant 2)**

Informanterna återkommer till begreppet respekt och innebörden av detta. De menar att respekt handlar om att bli sedd och behandlad på ett visst sätt. Makt är ett begrepp som också kopplas till respekt och kontroll. Informanterna beskriver att makt kan användas både för att påverka sin egen situation och andras. Om någon inte visar respekt behöver detta åtgärdas, ofta i form av hot eller våld. Att använda våld och att kontrollera andra beskrivs som verktyg för att uppnå och/eller upprätthålla respekt och makt.

Då tänker jag liksom att du kan peta på mig två gånger och jag kommer säga till dig att sluta men tredje gången så kommer jag att dra till någon. **(Informant 3)**

Informanterna berättar även att våldet blir ett sätt att passa in i en gemenskap och skydda sin plats i den. Gemenskapen är allt ifrån gänggrupperingar och huliganism till att slåss i grupp mot meningsmotståndare. Informanterna beskriver att man gjort allt för att passa in i den nya gemenskapen, då det var där man upplevde trygghet.

Så man kan väl säga liksom att rädslan för att inte platsa, rädslan för att skita ner klubbens färger var så pass stor. Jag hade så pass stor respekt för det att strategierna kom till dagordningen. Jag ville ju vara där, det var mitt liv och någonting jag trivdes med. Det var där jag kände mig hemma på något sätt. Det var ingen som dömde mig utan jag fick bekräftelse på att jag var jävligt bra på det jag gjorde kan man säga. **(Informant 3)**

Utanförskapet som dessa män upplever kan bero på det som Connell (2008) benämner som den marginaliserade maskulinitetspositionen. Samtliga av dessa män har växt upp och formats i en miljö som på ett eller annat sätt präglats av utsatthet. Antingen på grund av familjens och bostadsområdets socioekonomiska status, eller på grund av att de kommit nyanlända till

Sverige eller vuxit upp i en familj med kriminalitet. Männerna har växt upp och präglats av att befinna sig i samhällets periferi och på så sätt inte haft samma tillgång till de resurser som andra män. Senare i livet har flera av dem valt en livsstil som stärkt utanförskapet, exempelvis i form av gänggrupperingar eller grupper med organiserad våldsanvändning. Detta har förstärkt deras marginaliserade position och resulterade i att männens tillgång till samma privilegier som andra män i patriarkatet begränsats. Maskulinitetsstatus sammankopplas med arbete, vitalitet, kontroll och dominans. En man förväntas ha ett bra jobb, försörja sin familj och på så sätt vara en god familjefader. När dessa ideal inte efterföljs och män befinner sig i en marginaliserad maskulinitetsposition tar männen till andra strategier för att vinna status i en maskulinitetshierarki. (Connell, 2008, s. 116-119)

Då dessa män saknar privilegier eller statusmarkörer som de kan visa på något annat sätt, blir våldet den resurs de har att tillgå. Det blir ett försvar mot de kränkningar de upplever hotar deras maskulinitetsposition. (Messerschmidt, 1993, s. 83-86) Våld används alltså för att återta privilegier i form av bland annat respekt och makt. Genom att befinna sig i en marginaliserad position har männen heller inte samma tillgång till de resurser och den patriarkala utdelningen som män högre upp i hierarkin innehar. Detta kan skapa en uteslutning ur det sociala samspelet mellan män där män håller varandra om ryggen och bekräftar varandras position i maskulinitetshierarkin. Våld kan i detta även ses som en strategi eller desperat handling för att ta sig in i en homosocial gemenskap, att bli sedd och vinna en statusposition i relation till andra pojkar eller män.

Mäns våld är å ena sidan legitimt i vår kultur och å andra sidan problematiskt. Det finns en gräns för när våldet blir avvikande, en sådan gräns innefattar särskilt grovt våld. Från att ha levt i ett typ av utanförskap som barn har flera av informanterna aktivt valt att gå med i olika typer av grupperingar med kriminella och våldsamma inslag. Detta kan ses som att våld blir en strategi, ett valt utanförskap istället för ett ofrivilligt utanförskap. Genom att bli en del av en våldsbejakande subkultur får männen tillgång till homosocialiteten, något som tidigare förnekats dem, i ett sammanhang där våld premieras och ses som önskvärt. Medlemskapet i gruppen tillfredsställer på så sätt individens strävan efter tillhörighet, samtidigt som det

innebär en protest, och delvis ett hot, mot det samhälle som de upplever har marginaliserat dem. (Becker, 2006, s. 22-30, 38-44 ; Gottzén, 2013, s. 4-5).

Legitimering

Förutom att våldets normaliserats under uppväxten beskriver informanterna också hur våld legitimeras: genom testosteron och uppfostran, som försvar och som utlopp för känslor. Legitimering beskrivs både som en typ av förklaring till varför de själva, och även andra män, valt att använt våld men också hur biologiska förklaringar och uppfostran av pojkar bidragit till en naturlig eller påtvingad våldsanvändning. Samtliga informanter beskriver försvar och självförsvar som något som är accepterat och därmed blir legitimerat våld medan annan typ av våld aldrig är legitimerat, exempelvis våld mot kvinnor.

Det beror på asså, om det är självförsvar och någon attackerar mig måste jag försvara mig. **(Informant 1)**

Ja men till exempel om någon har slagit någon och gjort något jävligt liksom. (...) Om man förstört, hotat eller något sånt, under längre tid. Då tycker jag absolut man kan göra det. **(Informant 2)**

Antingen är du jägare eller så är du jagad. Du underminerar empatin fullständigt, du tänker liksom inte på att vika dig i någon situation. För viker du dig så blir du uppäten. **(Informant 3)**

Under intervjuerna beskriver informanterna att våldet är ett sätt att få utlopp för känslor. Flera av informanterna menar att känslor som hat och sorg har bidragit till användandet av våld. Flera reflekterar även kring att våldet egentligen är uttryck för något annat och att våldet, precis som alkohol och droger, kan fungera dämpande för ångest och oro.

Men oftast när man använder våld så mår man inte bra själv. Det är mycket stress runt omkring och då gör man saker plötsligt, tar snabba beslut och så händer det, sen ångrar man sig kanske. (...) Man har sån stress inombords, det handlar om mycket annat, droger, alkohol, familj, kärleksproblem. Det kan handla om precis vad som helst som gör att man måste visa det på något annat sätt. Och det gjorde jag också. **(Informant 1)**

Jag tror det är nog ganska mycket att man känner sånt hat liksom. Som jag har fått inpräntat sen barndomen så att jag alltid känt mig otillräcklig på nått sätt. **(Informant 2)**

Om man till exempel går tillbaka till dom första våldshandlingarna. Det var ju bara ren affekt, rena känslor som exploderade. **(Informant 3)**

Flera av informanterna har idéer kring att män generellt har svårare att kommunicera och prata om känslor. De resonerar kring att våldet blir ett uttryck för kommunikationssvårigheter och att männen använder våld för att de inte kan kommunicera på annat sätt. De menar att män inte lärt sig detta.

Det kan också vara så att män har svårt att prata om känslor och då tar man till våld istället. **(Informant 2)**

Alltså våldet tog man till när man inte har en kommunikationsförmåga skulle jag vilja säga. **(Informant 3)**

Dessa föreställningar, att män använder sig av våld för att få ut sina känslor, till skillnad från kvinnor som i större utsträckning verbaliserar sina, skulle kunna vara ett uttryck för det Hirdman benämner som "särhållande av könen" (Hirdman, 2004, s. 113). Genom att tillskriva män och kvinnor olika egenskaper som är verksamma på olika arenor skapas ett särhållande som tydligt avgränsar feminina och maskulina egenskaper från varandra. Männen har inte givits samma möjlighet att öva på att prata om sina känslor eftersom det anses vara något som är kvinnligt och därför inte något man bör öva pojkar i. (Hirdman, 2004, s. 113-119). Männen tillgriper, enligt denna teori, våld för att uttrycka sina känslor då detta är något som män inte fått öva på. I citaten ovan försöker männen begripliggöra våldsanvändandet med en rådande samhällsdiskurs kring vilka egenskaper män respektive kvinnor förväntas inta. På så sätt blir våldet även, till viss del, legitimt. Att förklara mäns våldsanvändande genom kommunikationsbrister riskerar dock att förenkla och förminska våldets orsaker och dess konsekvenser. Det ger inte heller någon förklaring till varför inte alla män använder våld och inte heller till varför och hur dessa fyra informanter faktiskt upphört att använda våld.

Informanterna beskriver på olika sätt hur mäns användande av våld är relativt accepterat i samhället. Dessa beteenden legitimeras och blir på så sätt ett mönster som pojkar använder sig av i visandet av känslor. I och med att pojkar inte begränsas i visandet av aggressivitet skapas tillslut en struktur av de våldsamma handlingar som begås. (Messerschmidt, 1993, s. 83-86).

Män har svårare att prata om sina känslor och vad de tycker och tänker. Därför använder dom sig av våldet. Sen är det mer accepterat av människor över lag att killar slänger grejer och så. **(Informant 4)**

Jag kom undan med det jag gjorde ganska länge, för länge. **(Informant 3)**

Ett sätt att se på det är att männen väljer att iscensätta sin maskulinitet baserat på dessa föreställningar. Mäns sätt att uttrycka ilska genom att exempelvis kasta eller slå i saker är något som inte anses vara avvikande från hur en man ska bete sig. Connell menar att maskulinitet ständigt reproduceras via sociala praktiker. Att uttrycka aggressivitet fysiskt, och att inte prata om känslor, är könade praktiker som för dessa män tillsammans med andra praktiker iscensätter en sammanhållen maskulinitet. (Connell, 2002, s. 20)

Under intervjuerna beskriver samtliga informanter att mäns våld kan förklaras med biologiska orsaker i form av att män innehar större mängder av könshormonet testosteron. Samtliga informanter beskriver detta som en del i förklaringen av mäns våld.

Vi har mer testosteron i kroppen. Jag menar när en man blir pissed-off så utsöndras ju massa substanser. Det klart att en kvinna kan bli pissed-off men vi har ju mer testosteron och det påverkar ju alla sinnen.(...) Tar du t.ex. någon som har 2,5 mg till exempel, jag tror inte att det är någon indirekt våldsvverkare utan snarare en feminin man som är mycket mjukare. Medan en som har betydligt mer testosteron utvecklar mer maskulina drag och på så sätt förstärker alla sinnen. **(Informant 3)**

Sen finns det kanske något biologiskt också, att det är testosteron. Män har mer testosteron i sig liksom. (...) Testosteron pushar säkert på. **(Informant 2)**

Beskrivningar om män och dess kön utifrån en biologisk aspekt skulle innebära att män föds med vissa inneboende egenskaper som är skapade av naturen, exempelvis nära till att använda våld. Informanterna beskriver män med mindre halt testosteron som mer feminina. Om våldet förklaras genom hormonella uppsättningar skulle det innebära att alla män med en viss grad av testosteron i kroppen skulle ha svårt att kontrollera sin aggressivitet och därmed använda våld. Trots att statistiken kring våld visar att män tenderar att använda mer våld än kvinnor så innebär det inte att alla män använder våld. Biologiska förklaringar om hormoner och mäns natur blir en förenklad beskrivning av våldsanvändandet och ett sätt att legitimera mäns våldshandlingar. (Bjereld, 1998, s. 21 ; Gottzén, 2013, s. 9). En rent biologisk förklaringsmodell riskerar möjligtvis även att reducera individens eget ansvar för våldsutövandet på så vis att det är testosteronet som utför våldet, inte personen själv.

Distansering

I samtliga intervjuer framkommer att informanterna på olika sätt distanserar sig från känslor, dels för att kunna utföra våld men också ifrån att känna något efter våldshandlingarna.

Informanterna beskriver hur känslor i form av empati och skuld fullständigt suddats ut. Tre av informanterna beskriver att distansen till känslor funnits under flera år. Många av dem beskriver hur de behövde utveckla denna förmåga att reglera sitt känsloliv och sin empati för andra, att sätta på och stänga av. De flesta av informanterna beskriver dock att när de lagt den våldsamma livsstilen bakom sig hann känslor av ånger och skuld ifatt dem.

Det var någon form utav oempatisk hjärntvätt, så att du suddade ut empatin fullständigt. Det fanns liksom inga remorse, inga mardrömmar eller andra grejer utan jag gjorde det jag blev tillsagd. Jag hade ingen ånger i det. (...) Men jag lärde mig stänga av väldigt tidigt. Det blir som en robot, man sätter på och stänger av. **(Informant 3)**

En av informanterna beskriver hur känslorna stängs av under själva våldshandlingen och närmsta tiden efteråt, men att känslor i form av ånger och skuld förr eller senare framträder.

När man slåss och sånt så känner man ingenting för man är så uppumpad på adrenalin och så. Men efteråt, några dagar efteråt, då är man livrädd liksom för då förstår man vad som hade kunnat hända. (..) Att man själv skulle kanske kunnat blivit knivhuggen eller att man slagit ihjäl någon. **(Informant 2)**

Informanterna beskriver distans som en viktig egenskap i användandet av våld. Distansen hjälper till att hålla icke önskvärda känslor borta. De är även till hjälp under själva våldsanvändandet på så sätt att det får en att "göra utan att tänka".

Slagsmål handlar ju inte om vem som kan mest karate eller nått utan det handlar ju mest om vem som kan gå längst, vem som är tokigast. **(Informant 2)**

När våldet blir till så brister man i kommunikation och reflektionsförmåga och impulsiviteten tar vid. **(Informant 3)**

Känslor som empati och skuld beskrivs av informanterna som en svaghet i våldsanvändning. De menar att det är svårt att klara av att utsätta någon för hot eller våld om man känner sig elak eller får skuldkänslor. Dessa känslor är både ovälkomna och besvärliga i situationer där våld förekommer. Informant 1 beskriver en situation då han och en kompis åkt hem till en person som var skyldig någon pengar. Deras roll var att hota och utsätta personen för våld så

att han skulle betala tillbaka det han var skyldig. Efter misshandeln av personen blev kompiserna plötsligt ängsliga och ångrade sig. Han tyckte synd om personen vilket fick informant 1 att bli upprörd. I denna situation blir empati och känslor av skuld således besvärliga och behöver, enligt informanten, korrigeras.

Och då tyckte min polare synd om honom och jag blev skitläck på min polare och gav honom några örfilar och puttade honom. **(Informant 1)**

Alkohol och droger beskrivs som användbara substanser på flera olika sätt. De används av informanterna innan själva våldsutövandet som ett sätt att bedöva sin empati och distansera sig från ånger. Därmed kan de, med hjälp av alkohol eller droger, lättare utföra våldet. Två av informanterna beskriver att de inte haft behov av att använda alkohol och/eller droger för att kunna utföra våld medan två i stort sett alltid var påverkade av något under våldsanvändning.

När jag själv hade min kriminella karriär hade jag alltid droger med i bilden, i kroppen, som gjorde att jag begick handlingarna av våld enklare. **(Informant 1)**

Jag tryckte i mig mängder av steroider som i sin tur förstärkte det som redan var trasigt. Det är ju individuellt men så var i mitt fall. Däremot mycket lite alkohol och jag behövde inte använda några droger, mer än steroider, för att kunna göra våld. **(Informant 3)**

Alkohol och droger beskrivs även som en slags medicin mot besvärliga känslor så som ångest eller sorg. De svåra saker som händer i livet och de trauman som en del av informanterna upplevt kan tillfälligt suddas ut i användandet av alkohol eller andra droger.

För att inte känna sånt, ångest eller att må dåligt så tog jag droger. Det var framförallt för att dämpa den känslan. Det hjälpte mig faktiskt, tillfälligt. Men ibland kom ångesten ändå. **(Informant 1)**

Informanterna beskriver hur de under sitt liv som våldsanvändare har ansträngt sig för att hitta strategier att hålla empati och ånger borta. Känslor riskerar nämligen att skapa en mjukhet som varken är önskvärd eller användbar i våldsutövandet. (Hirdman, 2004, s. 119-120 ; Gottzén, 2013, s. 3-4) Distansering av känslor så som ånger, skuld och empati blir ett sätt för dessa män att kunna iscensätta maskulinitetens eftersträvarvärda hårdhet, och därmed upprätthålla den känslökyla som behövs för att begå våldshandlingar. Genom detta skapas en viktig gränsdragning från egenskaper som tillskrivs feminitet och därmed säkerställs att

männen själva befinner sig på rätt sida inom maskulinitetens ramar. Av detta följer även att valet att avstå från våld kan bidra till att män förlorar sin maskulinitetsstatus. Männerna kan då korrigera varandra genom exempelvis hot eller våld. (Connell, 2008, s. 71-72 ; Messerschmidt, 1993, s. 60-65)

Diskussion

I denna studie har försök till att skapa en djupare förståelse för mäns våldsanvändning gjorts. Detta genom att undersöka hur män som använt våld under sitt liv ser på sitt våldsanvändande och vilka faktorer de själva ser som avgörande för den livsstil de valt och hamnat i. Mäns våld bör uppmärksammas och ses utifrån både strukturella, kulturella och individuella faktorer. Denna uppsats gör inte anspråk på att förklara varför män generellt tar till våld. Våld är ett komplext fenomen som bör hanteras därefter, det finns inga enkla förklaringar till komplexa fenomen.

Resultatet i denna studie kan ge en inblick i hur samhälleliga strukturer kring maskulinitet kan samverka med bakomliggande faktorer i vissa mäns våldsanvändning. Vår utgångspunkt har varit att försöka hitta strukturella mönster i hur män med erfarenhet av våldsanvändning själva beskriver och förklarar våldets natur. På så sätt kan det skapas en uppfattning kring vad i maskuliniteten som tenderar att öka risken för, särskilt unga, män att utöva våldsbrott.

Unga män är den grupp som är överrepresenterade inom misshandelsfall och utgör ett viktigt forskningsfält. Denna studie har undersökt äldre mäns tankar och attityder kring den våldsanvändning de levde i som unga. Utifrån studiens resultat framgår hur unga pojkar utan känsla för samhörighet och som befinner sig i ett slags utanförskap normaliseras in i, och aktivt väljer våld och grupper med våldsanvändning. Detta blir ett sätt för männen att finna en gemenskap. I den funna gemenskapen kan de återupprätta den status, respekt, makt och kontroll som de säger sig sakna i sin sociala position. Det är viktigt för unga män med positiv samhörighet, någonstans där de kan bli sedda och få möjlighet att utvecklas och känna sig duktiga på något. Maskulinitet är starkt sammankopplat med dessa egenskaper. Unga män som utifrån rådande normer inte upplever sig inneha dessa egenskaper riskerar att känna ett behov av att kompensera genom att ta till våld. Detta för att återupprätta sin status, få respekt, inneha makt och kontrollera sig själv och andra. Våldet blir en resurs för att nå det man saknar.

Studiens resultat visar också att män på olika sätt legitimerar sitt våldsanvändande. Männerna beskriver bland annat pojkars svårighet att uttrycka känslor samt innehavandet av könshormonet testosteron som två möjliga orsaker till varför män använder våld i större utsträckning än kvinnor. Denna syn är i enlighet med vissa rådande diskurser i samhället som riskerar att både legitimera mäns våldsanvändning och förminskar våldets problematik. Att våld som fenomen förklaras genom mäns testosteronhalter är något som bör problematiseras. Detta då resonemanget inte belyser något som skulle kunna bidra till en förändring eller till en minskad våldsanvändning i samhället. Det tenderar snarare att reproducera bilden av våld som förenlig och en naturlig del av manlighet utan att problematiseras.

Utifrån det sociala arbetets praktik kan detta resultat bidra till en djupare förståelse för hur det kommer sig att vissa män hamnar i våldskontexter. Det är viktig information för att man ska kunna få förståelse för vilka behov som finns att tillgodoses samt av vikt för att kunna ge en god behandling för våldsförbrytare. Det är också viktigt för att kunna skapa evidensbaserade åtgärder för att arbeta förebyggande med unga män som tenderar att hamna i våldsanvändning. Utifrån studiens resultat verkar det som att unga män som på ett eller annat sätt lever i ett utanförskap är extra sårbara för att hamna i destruktiva grupper där våldsanvändning är ett naturligt inslag. Resultatet tyder också på det är viktigt att tidigt fånga upp pojkar och unga män som visar aggressivitet, starkt utåtagerande och tendenser till våld. Detta för att kunna begränsa beteendena så att de inte accelereras.

För att knyta an till det som beskrivs i problemformuleringen så är det socialnämndens ansvar att verka för att barn och unga växer upp under trygga förhållanden. Som beskrivs i tidigare forskning finns en risk att pojkar inte utreds i lika stor utsträckning som flickor. Att pojkarnas destruktiva beteende och våldsamheter inte bedöms som lika akuta för att bistånd i form av stödinsatser skall beviljas. (Östberg, 2010, s. 78, 86-89, 107, 155-158). Att pojkars destruktiva beteenden och våldsanvändning inte ses som särskilda skäl att starta utredning är problematiskt och skulle kunna vara en faktor ibland många som bidrar till att unga män är överrepresenterade i vålds statistik. Barn är personer i utveckling som genom sitt beteende ger signaler till vuxenvärlden. Informanterna i denna studie började använda våld i väldigt tidig ålder. Samtliga beskriver dagisåren som präglade av våld, och sina första minnen av att använda grovt våld i form av misshandel i en ålder på cirka 10 år. Flera har beskrivit att det

har saknats sociala nätverk som kunnat fånga upp de som unga. Andra har beskrivit hur vuxna som sett och uppmärksammat våldet ofta har gjort situationen värre genom att de exempelvis själva har utsatt informanterna för våld. Detta har snarare förstärkt de känslor som lett till våldsanvändning och har inte varit till hjälp för att få informanterna att sluta använda våld. Man kan inte låta bli att undra hur det skulle sett ut om informanterna fick en positiv kontakt med exempelvis socialtjänsten. Hade man då kunnat stoppa männens våldsanvändning och få in de på en annan bana? Flera av informanterna har fått kontakt med myndigheter i samband med att de dömts för våldsbrott och har då fått kontakt med kriminalvården och i vissa fall socialtjänsten.

Förslag på fortsatt forskning inom ämnet skulle kunna vara hur män responderar på den behandling som finns inom exempelvis kriminalvården och frivården. Det vore också intressant att göra en kartläggning över de förebyggande insatser för unga män som finns och vad som kan tänkas verksamt för att minska unga mäns våldsanvändning. Fortsatt forskning skulle också kunna vara att studera unga män som är aktiva våldsanvändare för att se hur deras attityder och förhållningsätt ser ut. Ett annat förslag är att undersöka personer som slutat med våld och se vilka faktorer de själva ser som avgörande i uppbrottet med våld.

Genom att känna till bakomliggande faktorer till mäns våldsanvändning kan det bidra till att man har lättare att fånga upp de män som är i riskzonen, exempelvis som lever i en familj med våldsproblematik eller bor i ett område där utanförskap och våld är ett återkommande problem. Vuxna behöver också ifrågasätta sitt beteende och se över hur man hanterar våldsproblematik i exempelvis skolor. Att tillåta aggressivt beteende eller utåtagerande i form av att kasta saker eller slå i väggar hos pojkar kan bidra till legitimering av pojkars våldsanvändande. Det är också viktigt att ständigt arbeta vidare med hur myndigheter kan förbättra kontakten med klienter. Könstillhörighet bör inte vara en faktor som påverkar sorteringsarbetet hos socialtjänsten där det avgörs om ett barn eller en ungdom skall utredas och på så sätt ha en chans till stöd eller behandling. Vi lever i ett samhälle där barn och ungdomar oavsett kön, religion eller etnicitet enligt lag har rätt till en rättvis bedömning.

Referenslista

Aarseth, Helene & Olsen, Bente Marianne (2004). Maskulinitet, imagination och

livssammanhang. Att nå förändringspotentialer hos män. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, vol 1/2, s 27-45

Bjereld, Ulf (1998). *Kön och politiskt våld: attityder under svensk efterkrigstid*. Hedemora: Gidlund

Beauvoir, Simone de (2012). *Det andra könet*. 2. storocketuppl. Stockholm: Norstedt

Becker, Howard S. (2006). *Utanför: avvikandets sociologi*. Lund: Arkiv

Brottsförebyggande rådet (2013). *Våld och misshandel*. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.bra.se/bra/brott-och-statistik/vald-och-misshandel.html>> (2014-12-8)

Brottsförebyggande rådet (2014) *NTU 2013. Om utsatthet, trygghet och förtroende*. (Elektronisk) Tillgänglig: <http://www.bra.se/download/18.35c681d4143337cb6b29e9/1395068368052/2013_1_NTU_2013.pdf> (2014-12-8)

Connell, Raewyn (2002). *Gender*. Cambridge: Polity

Connell Raewyn (2005). Change among the Gatekeepers: Men, Masculinities and Gender Equality in the Global Arena. *Signs: Journal of Woomen in Culture and Society*, vol. 30: 3 s. 1801-1825

Connell, Raewyn (2008). *Maskuliniteter*. 2. uppl Göteborg: Daidalos

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) (2009). *Handbok i kvalitativ analys*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Forskning & Framsteg (odat.). *Historiskt sätt minskar våldet*. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://fof.se/textruta/historiskt-sett-minskar-valdet>> (2014-12-11)

Gottzén, Lucas (2013). *Män, våld & jämställdhet*. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.mänochjämställdhet.se/wp-content/uploads/2013/10/Män-våld-och-jämställdhet-12-sep-2013.pdf>> (2014-12-8)

Rosi, Hoffer (2008). Mångdimensionella maskuliniteter? - En intervjustudie om skapandet av maskuliniteter i en svensk kontext. *Socialmedicinsk tidskrift*, vol. 85: 3, s. 234-241

Hirdman, Yvonne (2001). *Genus: om det stabilas föränderliga former*. 1. uppl. Malmö: Liber

Hatty, Suzanne E. (2000). *Masculinities, violence and culture*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications

Lindgren, Simon (2014). *Kodning*. I: Hjerm, Mikael, Lindgren, Simon & Nilsson, Marco. *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. 2. uppl. Malmö: Gleerups

Langemar, Pia (2008). *Kvalitativ forskningsmetod i psykologi: att låta en värld öppna sig*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Messerschmidt, James W. (1993). *Masculinities and crime: critique and reconceptualization of theory*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield

Nilsson, Marco (2014). Att samla in kvalitativa data- halvstrukturerade intervjuer. I: Hjerm, Mikael, Lindgren, Simon & Nilsson, Marco (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. 2., [utök. och uppdaterade] uppl. Malmö: Gleerups

Radmann, Aage (2013). *Huliganlandskapet - medier, våld och maskuliniteter*. Malmö högskola

Socialförvaltningen (2014). *Vad är våld?* (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.falun.se/www/falun/soc.nsf/doc/E72473B3694C6D9DC125770600315EFF>> (2014-12-11)

Socialstyrelsen (2013). *Unga och brott i Sverige*. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19104/2013-5-37.pdf>> (2014-12-11)

Sveriges Radio (2014). *Skotten i Göteborg Del 2: Marco*. (Elektronisk) Tillgänglig: <<http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/472765?programid=909>> (2014-12-11)

Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. 4., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Thurén, Torsten (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. 2., [omarb.] uppl. Stockholm: Liber

Vlachos, Katarina (2014). *Manliga män tar ingen skit - en studie om unga män, maskulinitet och våld*. Linköpings universitet

Westlund, Ingrid (2009). Hermeneutik. I: Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) (2009). *Handbok i kvalitativ analys*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Whitehead, Stephen (2002). *Men and masculinities: key themes and new directions*. Malden, Mass.: Polity

Wibeck, Viktoria. (2000). *Fokusgrupper – om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Österberg, Eva & Lindstedt Cronberg, Marie (red.) (2005). *Kvinnor och våld: en mångtydig kulturhistoria*. Lund: Nordic Academic Press

Östberg, F. (2010) ”*Bedömningar och beslut. Från anmälan till insats i den sociala barnvården*.” Rapport i socialt arbete nr 134. Stockholms universitet.

Bilagor

Bilaga 1: Mail-mall, förfrågan till verksamheter

Hej!

Vi är två socionomstudenter från Södertörns högskola som under hösten ska skriva vår C-uppsats. Vi är intresserade av att undersöka mäns attityder till våld och varför man använder våld.

Vi söker män i åldern 20-40 år som kan tänka sig att ställa upp på en intervju för att prata om sina erfarenheter av att använda våld. Det spelar ingen roll om personen är dömd för våldsbrott eller inte. Vi fokuserar på fysiskt och psykiskt våld, ej sexuellt, materiellt eller ekonomiskt. Vårt fokus ligger inte på partnervåld.

Vi tar gärna emot tips, tankar eller frågor!

Med vänliga hälsningar,

Isabel Arias

Mina Andersson

0737XXXXXX

0737XXXXXX

Bilaga 2: Information- och samtyckesbrev

Hej!

Vi heter Isabel Arias & Mina Andersson och är socionomstuderande vid Södertörns högskola. Vi skriver en c-uppsats vars syfte bland annat är att undersöka mäns attityder till våld. Vi har varit i kontakt tidigare då du anses vara lämpad att delta i studien.

Studien kommer att genomföras med hjälp av intervjuer. Dessa kommer pågå i cirka 45 minuter och med din tillåtelse önskar vi spela in intervjun. Detta behöver vi göra för att kunna transkribera och analysera materialet. Intervjun består av cirka 10 frågor och utöver det kan det tillkomma följdfrågor. Du behöver inte svara på de frågor du inte vill. Deltagandet i studien är frivillig och du har när som helst rätt att avbryta din medverkan.

Uppgifter om dig kommer endast finnas tillgängliga för oss. Vi kommer att använda citat från din intervju i den slutgiltiga uppsatsen men allt material kommer vara anonymt och avidentifierat. Det kommer inte att framgå vilka som blivit intervjuade och inga svar kommer kunna kopplas till dig. Verksamheten som du arbetar på kommer inte att benämnas vid namn. Efter avslutad studie kommer alla inspelningar raderas och allt material kastas.

Den slutgiltiga uppsatsen kan skickas till dig via e-post om du är intresserad och finns även tillgänglig på Södertörns högskola samt via det digitala arkivet DiVA.

Stor tack för att Du vill medverka i vår studie! Du kan när som helst kontakta oss om du har några frågor eller funderingar.

Isabel Arias

Mina Andersson

0737XXXXXX

0737XXXXXX

Jag lämnar härmed mitt samtycke till att delta i denna studie och har tagit del av såväl muntlig som skriftlig information om dess innehåll:

Datum: _____

Namnunderskrift: _____

Namnförtydligande: _____

Bilaga 3: Intervjufrågor

Inledning

Du har fått information om att vi med denna studie vill undersöka mäns attityder till våld.

Våld är ett begrepp som har olika betydelse för olika människor och som finns i olika former.

I denna studie är det fysiska och psykiska våldet i fokus, det vill säga våld i form av misshandel, grov misshandel, mord, tortyr, hot, kränkningar m.m. Vi har valt att inte fokusera på sexuellt, ekonomiskt eller materiellt våld. Vårt fokus ligger på våldshandlingar och vilka attityder och tankar du har kring det. Vi kommer inte att ställa frågor om partnervåld då det inte är studiens syfte.

Mina/Isabel kommer huvudsakligen att hålla i intervjun men bägge kan komma att ställa följdfrågor.

Intervjufrågor

-Berätta lite om dig själv och din bakgrund. (Ålder, kön.)

-Kan du berätta om första gången du kom i kontakt med våld?

-Kan du berätta om när du först började använda dig av våld?

- Kan du berätta om en situation där du använt våld?
- Vad var det som gjorde att du använde våld? Hade du kunnat göra på något annat sätt?
- Varför tror du att du har använt dig av våld?
- Tycker du att det kan vara okej att använda våld? (Beskriv, ge exempel)
- Finns det någon situation där det inte är okej att använda våld? (Beskriv, ge exempel)
- 82% av alla våldsbrott 2013 begicks av män. Varför tror du att män använder våld i större utsträckning än kvinnor?

Skattningsfrågor:

Om 1 är lite och 10 betyder mycket, vilken siffra från 1-10 skulle du välja som svar på frågorna:

- Är det okej att försvara sig själv eller någon annan med våld?
- Är det okej att hämnas genom våld?
- Är det okej att utsätta kvinnor för våld?
- Är det okej att använda våld för att försvara och/eller upprätthålla sin *heder/rykte/status*